

Elżbieta Walkiewicz

**Odpowiedzialność prawna pracowników szkoły
za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA PRACOWNIKÓW SZKOŁY ZA ZAPEWNIANIE BEZPIECZEŃSTWA UCZNIÓW

CZĘŚĆ II

Odpowiedzialność prawna pracowników szkoły za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w świetle wybranych przepisów

Problematyka zapewnienia uczniom bezpieczeństwa w szkole stanowi ważny element organizacji pracy instytucji oświatowych. Okres transformacji społecznej przyczynił się do rozwoju różnorodnych zjawisk społecznych, również tych, które nie sprzyjają odnalezieniu się młodych ludzi w świecie tradycyjnych zachowań. Wzrost poziomu agresji i przemocy, dystansowanie się od wartości narodowych, kryzys autorytetów, konformistyczne postawy i egzystencjalne problemy niemałej grupy młodzieży powodują, że środowisko oświatowe stanęło obecnie przed koniecznością zaproponowania szkole nowych, adekwatnych do jej rzeczywistych potrzeb, koncepcji pracy pedagogicznej. Pojawiła się również pilna potrzeba przygotowania i stosowania rozwiązań organizacyjnych i prawnych, które uwzględniają zarówno potrzeby, jak i realia praktyki szkolnej. Z uwagi na fakt, iż współczesna szkoła stała się miejscem, w którym oprócz pozytywnych, występują również negatywne zjawiska, kwestia znajomości regulacji prawnych pozwalających te negatywne zjawiska niwelować nabiera szczególnego znaczenia (zwłaszcza w kontekście zapewniania bezpieczeństwa uczniów oraz świadomości odpowiedzialności prawnej dorosłych – pracowników szkoły).

Prezentowany Państwu materiał zawiera katalog wybranych regulacji prawnych odnoszących się głównie do roli szkoły, organów państwa oraz zadań nauczycieli, dyrektorów szkół w zakresie zapewniania bezpieczeństwa uczniów. W niniejszym opracowaniu zawarto przepisy regulujące i gwarantujące uczniom bezpieczeństwo w szkole. Doboru tych przepisów lub ich fragmentów dokonano według kryterium: **regulacje odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do problematyki odpowiedzialności prawnej pracowników szkoły za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów**. Materiał prawny został ujęty w cztery części:

- I. wybrane przepisy prawa oświatowego i prawa administracyjnego,
- II. wybrane przepisy prawa cywilnego,
- III. wybrane przepisy prawa karnego,
- IV. wybrane przepisy prawa pracy.

Jego bezpośrednim odbiorcą, w pierwszej kolejności powinni być dyrektorzy szkół, nauczyciele i pozostali pracownicy. Zakres stosowania przepisów dotyczących bezpieczeństwa uczniów i osób przebywających na terenie placówki oświatowej w kontekście odpowiedzialności prawnej, jest uzależniony od pełnionej w szkole funkcji. Jest on najszerszy, zwłaszcza w odniesieniu do przepisów prawa pracy i niektórych regulacji oświatowych, w stosunku do dyrektora (jest on pracodawcą i kierownikiem zakładu pracy). Natomiast cała gama przepisów prawa oświatowego obowiązuje w jednakowej mierze nauczycieli i dyrektora placówki oświatowej, który jest również nauczycielem i podlega pragmatyce służbowej – Karcie Nauczyciela. Przepisy prawa karnego, prawa cywilnego, prawa pracy w całej rozciągłości odnoszą się do wszystkich pracowników szkoły, gdyż odpowiedzialność karna, odpowiedzialność cywilna i

pracownicza jest sprawą indywidualną każdego człowieka, który narusza normy powszechnie obowiązującego prawa.

I. Wybrane przepisy prawa oświatowego i prawa administracyjnego regulujące kwestię odpowiedzialności szkoły za bezpieczeństwo uczniów

1. Obowiązki szkoły, obowiązki nauczycieli – przepisy wprowadzające

Dwa fundamentalne dla funkcjonowania systemu oświaty w Polsce akty normatywne: ustawa o systemie oświaty i ustawa Karta Nauczyciela, określając zakres przedmiotowy systemu oświaty RP i zadania nauczycieli, podnoszą kwestię bezpieczeństwa uczniów. System oświaty według prawodawstwa oświatowego ma być tak zorganizowany, aby zapewniał uczniom bezpieczeństwo i rozwój intelektualny, fizyczny i psychiczny. Na szkołę – jako instytucję i na nauczycieli nałożony jest obowiązek dbałości o realizację trzech podstawowych funkcji szkoły: dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz o szeroko rozumiane dobro uczniów. Ustalając w określony poniżej sposób powinności nauczycielskie, prawodawca powierzył nauczycielom, a jednocześnie obciążył ich odpowiedzialnością prawną za dbałość o: zdrowie uczniów, postawy moralne i obywatelskie, poszanowanie godności ucznia, utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach oświatowych.

L.p.	Rodzaj aktu prawnego	Cytowane przepisy
1	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).	<p>Art. 1. System oświaty zapewnia w szczególności: [...]</p> <p>2) wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny; [...]</p> <p>10) utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach, placówkach; [...]</p> <p>12) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej; [...]</p> <p>16) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych.</p> <p>Art. 4. Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia.</p>
2	Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t. jedn. Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)	<p>Art. 6. Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; wspierać każdego ucznia w jego rozwoju oraz dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego. Nauczyciel</p>

		<p>obowiązany jest kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka; dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.</p> <p>Art. 7. 1. Szkołą kieruje dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej. Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole.</p> <p>2. Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły; 2) realizację zadań zgodnie z uchwałami rady pedagogicznej i rady szkoły podjętymi w ramach ich kompetencji stanowiących oraz zarządzeniami organów nadzorujących szkołę; 3) tworzenie warunków do rozwijania samorządnej i samodzielnej pracy uczniów i wychowanków; 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym; 5) zapewnienie w miarę możliwości odpowiednich warunków organizacyjnych do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych. [...] <p>Art. 75. 1. Nauczyciele mianowani i dyplomowani podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6.</p> <p><i>*Nauczyciele kontraktowi i stażyści podlegają jedynie odpowiedzialności porządkowej na mocy przepisów kodeksu pracy (na takich samych zasadach jak pozostali pracownicy szkoły).</i></p>
--	--	---

2. Statutowe obowiązki szkoły związane z zapewnianiem bezpieczeństwa uczniów

Każda placówka oświatowa pracuje w oparciu o akty prawa powszechnego i akty normatywne wewnętrzne, wydane na podstawie aktów powszechnie obowiązujących. Statut jest aktem wewnętrznym, zwanym w szkole często „szkolną konstytucją”. Zawarte są w nim podstawowe regulacje dotyczące działalności szkoły, w tym zadania jej organów. Jednym ze statutowych obowiązków szkoły jest zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w szkole, co

implikuje sposób postępowania poszczególnych organów szkoły: dyrektora, rady pedagogicznej, a także innych pracowników szkoły.

* Niektóre z przytoczonych w tej części opracowania regulacji prawnych będą również cytowane w kolejnych częściach materiału.

1	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).	<p>Art. 60. 1. Statut szkoły lub placówki publicznej powinien określać w szczególności: [...]</p> <p>3) organy szkoły lub placówki oraz ich kompetencje; [...]</p> <p>5) zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników szkoły lub placówki; [...]</p> <p>7) prawa i obowiązki uczniów, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły.</p>
2	Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r., Nr 61, poz. 624, z późn. zm.)	<p><i>Na przykładzie statutu gimnazjum</i></p> <p>§ 2. 1. Statut gimnazjum określa w szczególności:</p> <p>1) cele i zadania gimnazjum wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniające program wychowawczy gimnazjum i program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, o których mowa w odrębnych przepisach,</p> <p>2) sposób wykonywania zadań gimnazjum, z uwzględnieniem optymalnych warunków rozwoju ucznia, zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia,</p> <p>3) zadania zespołów nauczycielskich, o których mowa w § 16,</p> <p>4) szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania uczniów, [...]</p> <p>7) organizację zajęć dodatkowych dla uczniów, z uwzględnieniem w szczególności ich potrzeb rozwojowych,</p> <p>8) formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna,</p> <p>9) organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom,</p> <p>10) organizację i formy współdziałania gimnazjum z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki, [...]</p>

		<p>2. Program wychowawczy gimnazjum i program profilaktyki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, uchwała rada pedagogiczna po zasięgnięciu opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego. [...]</p> <p>§ 9. 1. Dla uczniów, którzy muszą dłużej przebywać w gimnazjum ze względu na czas pracy ich rodziców (prawnych opiekunów), organizację dojazdu do gimnazjum lub inne okoliczności wymagające zapewnienia uczniowi opieki w gimnazjum, gimnazjum organizuje świetlicę.[...]</p> <p>§ 13. Statut gimnazjum określa zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez gimnazjum, [...]</p> <p>§ 18. Statut gimnazjum określa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rodzaje nagród i kar stosowanych wobec uczniów oraz tryb odwoływania się od kary, 2) przypadki, w których dyrektor gimnazjum może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innego gimnazjum, 3) warunki pobytu w gimnazjum zapewniające uczniom bezpieczeństwo. <p>§ 18b. 1. Statut gimnazjum określa prawa ucznia, z uwzględnieniem w szczególności praw zawartych w Konwencji o prawach dziecka, oraz tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia.</p> <p>2. Statut gimnazjum określa obowiązki ucznia, z uwzględnieniem obowiązków w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udziału w zajęciach edukacyjnych, przygotowywania się do nich oraz właściwego zachowania w ich trakcie, 2) usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych, 3) dbania o schludny wygląd oraz noszenia odpowiedniego stroju, 4) warunków korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie gimnazjum, 5) właściwego zachowania wobec nauczycieli i innych pracowników gimnazjum oraz pozostałych uczniów.
--	--	---

3. Zadania szkoły w obszarze wychowania, profilaktyki oraz pomocy psychologiczno pedagogicznej związane z zapewnianiem bezpieczeństwa uczniów

Problematyka wychowania, profilaktyki oraz pomocy psychologiczno – pedagogicznej, ściśle wiąże się z zagadnieniem zapewniania bezpieczeństwa w szkole. Z uwagi na fakt, że procesy wychowawcze z reguły przenikają procesy dydaktyczne i opiekuńcze, mamy wiele regulacji prawnych, w których problematyka ta jest obecna, np.: podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, która określa działalność wychowawczą i profilaktyczną szkoły, czy też przepisy odnoszące się do udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej i inne. W regulacjach prawnych dotyczących kwestii wychowania przyjęto założenie, że jedną z podstaw działalności wychowawczej jest m.in. zapewnienie uczniom bezpieczeństwa.

Wychowanie i profilaktyka

1	<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.(Dz. U. z 2002 r. Nr 51. poz.458. ze zmianami)</p> <p>wraz z załącznikami do rozporządzenia zawierającymi treści kształcenia i wychowania</p>	<p>Na przykładzie załącznika nr.1 – podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów.</p> <p>Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględnia wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego, 2) program wychowawczy szkoły, który opisuje w sposób całościowy wszystkie treści i zadania o charakterze wychowawczym i jest realizowany przez wszystkich nauczycieli, 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska , który opisuje w sposób całościowy wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. <p>Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły jak i każdego nauczyciela.</p>
---	--	--

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna

2	<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy</p>	<p>§ 1. Publiczne przedszkola, szkoły, a także placówki o których mowa w art. 2 pkt 3, 3a, 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwane dalej "placówkami", organizują i udzielają uczniom, ich</p>
---	--	---

<p>psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U z 2003 r., Nr 11, poz. 114)</p>	<p>rodzicom oraz nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej na zasadach określonych w rozporządzeniu.</p> <p>§ 2. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega w szczególności na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) diagnozowaniu środowiska ucznia; 2) rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianiu ich zaspokojenia; 3) rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych; 4) wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami; 5) organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 6) podejmowaniu działań wychowawczych i profilaktycznych wynikających z programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki, o których mowa w odrębnych przepisach oraz wspieraniu nauczycieli w tym zakresie; 7) prowadzeniu edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów, nauczycieli i rodziców; [...] 10) wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia; 11) udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom; 12) wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych; 13) umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli; 14) podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych. <p>§ 4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole lub placówce może być udzielana na wniosek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ucznia; 2) rodziców; 3) nauczyciela, w szczególności nauczyciela uczącego ucznia i nauczyciela prowadzącego zajęcia specjalistyczne, [...] 4) pedagoga;
---	--

	<p>5) psychologa; 6) logopedy; 7) doradcy zawodowego; 8) poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.</p> <p>§ 15. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki. [...]</p>
--	---

Profilaktyka uzależnień

3	<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem (Dz.U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226)</p>	<p>§1. Szkoły i placówki systemu oświaty rozwijają działania wychowawcze i zapobiegawcze wśród dzieci i młodzieży, u których zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza wysokie prawdopodobieństwo powstania zależności od środków odurzających lub substancji psychotropowych albo którzy substancji psychotropowych albo którzy sporadycznie używają środków odurzających lub substancji psychotropowych, lub środków zastępczych zwanych „zagrożonymi uzależnieniem”.</p> <p>§ 2. Działalność wychowawcza i zapobiegawcza w szkole i placówce polega w szczególności na :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) systematycznym rozpoznawaniu i diagnozowaniu zagrożeń związanych z uzależnieniem; 2) informowaniu o narkomanii i jej skutkach; 3) współpracy z rodzicami dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem; 4) poradnictwie w zakresie zapobiegania uzależnieniom [...] 5) przygotowaniu nauczycieli i osób zajmujących się wychowaniem dzieci i młodzieży do przeciwdziałania narkomanii. <p>§ 3. Za organizację działań wychowawczych i zapobiegawczych wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem oraz przygotowanie nauczycieli do tych zadań odpowiada dyrektor szkoły lub placówki.[...]</p>
4	<p>Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55, z późn. zm.)</p>	<p>Art. 3. Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:[...]</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu palenia papierosów i używania wyrobów tytoniowych,

		2a) działalność wychowawcza i informacyjna,[...] Art. 5.1. Zabrania się palenia wyrobów tytoniowych poza pomieszczeniami wyodrębnionymi i odpowiednio przystosowanymi:[...]
5	Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.)	Art. 20.1. Zabrania się reklamy i promocji substancji psychotropowych lub środków odurzających.[...]

4. Współpraca z rodzicami w zakresie zapewniania bezpieczeństwa uczniów – wybrane kompetencje Rady Rodziców

Rodzice jako naturalny partner szkoły w kreowaniu jej działalności w zakresie procesów edukacyjnych, mają znaczny wpływ na codzienne życie szkoły, w tym również na kwestię bezpieczeństwa. Przepisy prawa wyposażają między innymi Radę Rodziców - będącą społecznym organem w szkole - w możliwość konstruowania i uchwalania wraz z Radą Pedagogiczną programów wychowawczych i programów profilaktyki, odnoszących się również bardzo wyraźnie do problematyki zapewniania bezpieczeństwa uczniów w szkole. Dwa organy szkoły, zarówno Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców, są na mocy przepisów ustawy o systemie oświaty i aktów wykonawczych zobowiązane do ścisłej współpracy w tej dziedzinie i uchwalania ww. programów (z uwzględnieniem zasady, że przepisy ustawy mają rangę najwyższą w procesie stosowania prawa).

1	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn., Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).	Art. 54.1. Rada rodziców może występować do dyrektora i innych organów szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny, z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły lub placówki. 2. Do kompetencji rady rodziców, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, należy: 1) uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną: a) programu wychowawczego szkoły obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, realizowanego przez nauczycieli, b) programu profilaktyki dostosowanego do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców; 2) opiniowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły lub placówki o którym mowa w art. 34 ust. 2;
---	---	--

	[...] 5. W szkołach i placówkach, w których nie tworzy się rad rodziców, programy, o których mowa w ust. 2 pkt 1, uchwała rada pedagogiczna. [...]
--	--

5. Zapewnianie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, opieki i wychowania – bhp w szkole

Z uwagi na specyficzny charakter zakładu pracy jakim jest szkoła, a przede wszystkim na fakt, iż są w niej uczniowie, szczególnego znaczenia nabiera sprawa poznawania i przestrzegania przepisów prawa dotyczących problematyki bezpieczeństwa i higieny pracy, nauki, opieki i wychowania. Obszar ten regulowany jest zarówno przez przepisy prawa oświatowego, jak również przepisy prawa pracy zaprezentowane w dalszej części opracowania.

1	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003., Nr 6. poz.69).	<p>§ 1. [...]</p> <p>§ 2. Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.</p> <p>§ 3.1. Jeżeli przerwa w działalności oświatowej szkoły lub placówki trwa co najmniej 2 tygodnie, dyrektor dokonuje kontroli obiektów należących do szkoły lub placówki pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów. [...]</p> <p>§13. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.</p> <p>§ 14.1. Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela. [...]</p> <p>§ 19.1. Jeżeli pomieszczenie lub inne miejsce, w którym mają być prowadzone zajęcia lub stan znajdujące się w nim wyposażenia stwarza zagrożenia dla bezpieczeństwa, niedopuszczalne jest rozpoczęcie zajęć.</p> <p>2. Jeżeli stan zagrożenia powstanie lub ujawni się w czasie zajęć - niezwłocznie się je przerywa i wyprowadza się z zagrożonych miejsc osoby powierzone opiece szkoły lub placówki. [...]</p> <p>§ 21. Nauczyciele, w szczególności prowadzący</p>
---	---	--

		<p>zajęcia w warsztatach, laboratoriach, a także zajęcia wychowania fizycznego, podlegają przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy.</p> <p>§ 22. Udział uczniów w pracach na rzecz szkoły i środowiska może mieć miejsce po zaopatrzeniu ich w odpowiednie do wykonywanych prac urządzenia, sprzęt i środki ochrony indywidualnej oraz po zapewnieniu właściwego nadzoru i bezpiecznych warunków pracy.</p> <p>[...]</p> <p>§ 28. Uczniów pracujących w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych, w celu zabezpieczenia przed działaniem niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia czynników, a także ze względu na wymagania sanitarno - higieniczne, zaopatrzuje się w niezbędne środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.</p> <p>[...]</p> <p>§ 31. [...]</p> <p>7. Prowadzący zajęcia zapoznaje osoby biorące w nich udział z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń oraz uczestniczenia w grach i zabawach.</p> <p>[...]</p> <p>§ 33.1. Opiekun wycieczki sprawdza stan liczbowy jej uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.</p> <p>[...]</p> <p>§ 40. Pracownik szkoły lub placówki, który powziął wiadomość o wypadku niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.</p> <p>§ 41.1. O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego; 2) organ prowadzący szkołę lub placówkę; 3) pracownika służby bhp; 4) społecznego inspektora pracy; 5) radę rodziców. <p>2. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie inspektora
--	--	--

	<p>sanitarnego.</p> <p>2) Zawiadomień, o których mowa w ust. 1 - 3 dokonuje dyrektor, bądź upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.</p> <p>§ 50.1. Rejestr wypadków prowadzi dyrektor. [...]</p> <p>§ 51. Dyrektor omawia z pracownikami szkoły lub placówki okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im. [...]</p>
--	---

6. Bezpieczeństwo uczniów w kontekście działalności pozalekcyjnej i pozaszkolnej

Przepisy dotyczące działalności pozalekcyjnej w szkołach i działalności pozaszkolnej, mają na celu stworzenie uczniom warunków harmonijnego rozwoju, wspieranie rozwoju zainteresowań, ale także wypełnienie ich czasu wolnego i wydłużenie czasu, w którym to uczniowie pozostają pod opieką szkoły. Wszystkie z wymienionych tu korzyści wpływają również na bezpieczeństwo uczniów w szkołach. Do form działalności pozaszkolnej mają zastosowanie przepisy, które określają jej cele, sposób organizacji i zasady postępowania w celu zapewnienia uczniom bezpieczeństwa przy korzystaniu z tych form.

Zajęcia pozalekcyjne w szkołach

1	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 15, poz. 142 z późn. zm.).	§ 7. W szkole mogą być organizowane nadobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne w wymiarze ustalonym przez dyrektora szkoły, stosownie do posiadanych środków finansowych.
2	Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624 z późn. zm)	§ 2. 1. Statut szkoły określa w szczególności: [...] 7) organizację zajęć dodatkowych dla uczniów, z uwzględnieniem w szczególności ich potrzeb rozwojowych, 8) formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna, [...]

Krajoznawstwo i turystyka dzieci i młodzieży

3	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne	§ 1. 1. Przedszkola, szkoły i placówki, zwane dalej "szkołami", mogą organizować dla wychowanków i uczniów, zwanych dalej "uczniami", różnorodne formy krajoznawstwa i turystyki.[...]
---	---	--

	<p>przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001, Nr 135, poz. 1516)</p>	<p>§ 2. Organizowanie przez szkoły krajoznawstwa i turystyki ma na celu w szczególności:</p> <p>[...]</p> <p>4) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,</p> <p>5) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody,</p> <p>[...]</p> <p>9) przeciwdziałanie patologii społecznej,</p> <p>10) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.</p> <p>[...]</p> <p>§ 3. Krajoznawstwo i turystyka może być organizowana w ramach zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych.</p> <p>[...]</p> <p>§ 10. 1. Program wycieczki lub imprezy organizowanej przez szkołę, listę uczestników, imię i nazwisko kierownika oraz liczbę opiekunów zawiera karta wycieczki lub imprezy, którą zatwierdza dyrektor szkoły.[...]</p> <p>§ 13. 1. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo, po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły, inna pełnoletnia osoba.[...]</p> <p>§ 15. Uczestnicy wycieczek i imprez podlegają ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków, a w przypadku wycieczki lub imprezy zagranicznej - ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.</p>
4	<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69)</p>	<p>§ 32. 1. Przy organizacji zajęć, imprez i wycieczek poza terenem szkoły lub placówki liczbę opiekunów oraz sposób zorganizowania opieki ustala się, uwzględniając wiek, stopień rozwoju psychofizycznego, stan zdrowia i ewentualną niepełnosprawność osób powierzonych opiece szkoły lub placówki, a także specyfikę zajęć, imprez i wycieczek oraz warunki, w jakich będą się one odbywać.</p> <p>2. Kryteria, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się również przy ustalaniu programu zajęć, imprez i wycieczek.</p> <p>§ 33. 1. Opiekun wycieczki sprawdza stan liczbowy jej uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz</p>

		<p>po przybyciu do punktu docelowego.</p> <p>2. Niedopuszczalne jest realizowanie wycieczek podczas burzy, śnieżycy i gołoledzi.</p> <p>§ 34. 1. Jeżeli specyfika wycieczki tego wymaga, jej uczestników zaznajamia się z zasadami bezpiecznego przebywania nad wodą.</p> <p>2. Osoby pozostające pod opieką szkoły lub placówki mogą pływać oraz kąpać się tylko w obrębie kąpielisk i pływalni w rozumieniu przepisów określających warunki bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne.</p> <p>3. Nauka pływania może odbywać się tylko w miejscach specjalnie do tego celu wyznaczonych i przystosowanych.</p> <p>4. Uczącym się pływać i kąpiącym się zapewnia się stały nadzór ratownika lub ratowników i ustawiczny nadzór opiekuna lub opiekunów ze strony szkoły lub placówki.</p> <p>§ 35. 1. Kajaki i łodzie, z których korzystają uczestnicy wycieczek, wyposaża się w sprzęt ratunkowy.</p> <p>2. Ze sprzętu pływającego korzystają jedynie osoby przeszkolone w zakresie jego obsługi oraz posługiwania się wyposażeniem ratunkowym.</p> <p>§ 36. Niedopuszczalne jest używanie łodzi i kajaków podczas silnych wiatrów.</p> <p>§ 37. Niedopuszczalne jest urządzenie ślizgawek i lodowisk na rzekach, stawach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych.</p>
--	--	---

7. Dyscyplina w szkołach i placówkach oświatowych

Niemalą wpływ na bezpieczeństwo uczniów ma dyscyplina oraz przestrzeganie porządku i ładu w szkole. Uwagę pedagogów i innych grup zawodowych zwracają coraz częściej dane mówiące o wzroście przestępczość nieletnich, a także nietolerancyjne zachowania grup młodzieży wobec innych, zwłaszcza osób słabszych, defaworyzowanych lub reprezentujących inną narodowość, wyznanie i in. Kryzys rodziny, upadek autorytetów, zmieniająca się obyczajowość społeczeństwa, w tym brutalizacja życia, przeogromny wpływ tzw.,kultury

masowej”, zagubienie i marginalizacja sporej części młodzieży, a także stosunkowo łatwy dostęp do środków odurzających, to tylko niektóre przyczyny mające wpływ na rozluźnienie dyscypliny wśród uczniów. Skala tych zjawisk wymaga podejmowania działań pedagogicznych i prawnych mających na celu podniesienie poziomu dyscypliny, a tym samym ochronę bezpieczeństwa uczniów w placówkach oświatowych. Zaprezentowane niżej przepisy prawa oświatowego, jak również zaprezentowane w części III przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, spełniają trzy zasadnicze funkcje prawa: prewencyjną, represyjną i gwarancyjną.

Skreślenie z listy uczniów

1	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).	Art. 60. 1. Statut szkoły lub placówki publicznej powinien określać w szczególności: [...] 7) prawa i obowiązki uczniów, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły.[...]
---	--	--

Ocena klasyfikacyjna zachowania

2	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 199, poz. 2046 z późn. zm.)	<p>§ 15. [...]</p> <p>7. Ocena klasyfikacyjna zachowania nie ma wpływu na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych; 2) promocję do klasy programowo wyższej lub ukończenie szkoły, z zastrzeżeniem ust. 7 i 8. <p>8. Rada pedagogiczna może podjąć uchwałę o niepromowaniu do klasy programowo wyższej lub nieukończeniu szkoły przez ucznia, któremu w danej szkole po raz drugi z rzędu ustalono naganną roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania.</p> <p>9. Uczeń, któremu w danej szkole po raz trzeci z rzędu ustalono naganną roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania, nie otrzymuje promocji do klasy programowo wyższej, a uczeń klasy programowo najwyższej w danym typie szkoły nie kończy szkoły.</p>
---	--	---

Rozwiązanie kwestii usprawiedliwiania nieobecności w szkole

3	Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.)	<p>§ 16b [...]</p> <p>2. Statut szkoły określa obowiązki ucznia, z uwzględnieniem obowiązków w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udziału w zajęciach edukacyjnych, przygotowywania się do nich oraz właściwego zachowania w ich trakcie, 2) usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych, [...]
---	---	--

Jednolity strój uczniowski

4	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn., Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).	<p>Art. 64a. 1. Na terenie szkoły podstawowej i gimnazjum obowiązkowe jest noszenie przez uczniów jednolitego stroju.</p> <p>2. Dyrektor szkoły ponadgimnazjalnej może po zasięgnięciu opinii rady rodziców, wprowadzić obowiązek noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju.</p> <p>3. Wzór jednolitego stroju, o którym mowa w ust. 1 i 2, określa dyrektor szkoły w porozumieniu z radą rodziców.</p> <p>4. Dyrektor szkoły podstawowej i gimnazjum oraz dyrektor szkoły ponadgimnazjalnej, w której wprowadzono obowiązek noszenia jednolitego stroju może w porozumieniu z radą rodziców określić sytuacje, w których przebywanie ucznia na terenie szkoły nie wymaga noszenia przez niego jednolitego stroju, ze względu na szczególną organizację zajęć dydaktyczno-wychowawczych w określonym dniu lub dniach.</p> <p>5. W szkołach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 6 kompetencje rady rodziców, o których mowa w ust. 2-4, wykonuje rada pedagogiczna.</p>
5	Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.).	<p>§ 16b. [...]</p> <p>2. Statut szkoły określa obowiązki ucznia, z uwzględnieniem obowiązków w zakresie:[...]</p> <p>3) dbania o schludny wygląd oraz noszenia odpowiedniego stroju, [...]</p>

8. Rola sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz nadzoru ze strony organu prowadzącego w zapewnianiu bezpieczeństwa uczniów

Dbłość o bezpieczeństwo uczniów w szkole spoczywa również na organach nadzoru pedagogicznego. Przepisy prawa określając, na czym polega nadzór pedagogiczny, mówią o zapewnieniu uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Rola nadzoru pedagogicznego w zapewnianiu bezpieczeństwa uczniów jest duża, gdyż to organy nadzoru dysponując instrumentami prawnymi, mogą wpływać na stan bezpieczeństwa uczniów w szkole.

1	<p>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. jedn., Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).</p>	<p>Art. 31. 1. Kurator oświaty [...] w szczególności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami [...] <p>[...]</p> <p>Art. 33. 1. Nadzór pedagogiczny polega na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół, placówek i nauczycieli; 2) analizowaniu i ocenianiu efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 3) udzielaniu pomocy szkołom, placówkom i nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych; <p>[...]</p> <p>2. W zakresie wymienionym w ust. 1 pkt. 1 i 2 nadzorowi podlega w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zgodność zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami; 2) realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania; 3) przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki; 4) przestrzeganie statutu szkoły lub placówki; 5) (uchylony); 6) przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia oraz upowszechnianie wiedzy o tych prawach; 7) zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. <p>Art. 34. 1. Jeżeli szkoła lub placówka albo organ prowadzący prowadzi swoją działalność z naruszeniem przepisów ustawy, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie, z zastrzeżeniem ust. 5.</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia niedostatecznych efektów kształcenia lub wychowania w szkole lub placówce, organ sprawujący nadzór pedagogiczny poleca dyrektorowi szkoły lub placówki opracowanie, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania. [...]</p>
---	--	--

		<p>Art. 34a. 1. Organ prowadzący szkołę lub placówkę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, z uwzględnieniem odrębnych przepisów.</p> <p>2. W zakresie wymienionym w ust. 1 nadzorowi podlega w szczególności: [...]</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) przestrzeganie obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów; 3) przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły i placówki. <p>[...]</p> <p>Art. 39. 1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kieruje działalnością szkoły lub placówki i reprezentuje ją na zewnątrz; 2) sprawuje nadzór pedagogiczny, z zastrzeżeniem art. 36 ust. 2; 3) sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego, poprzez aktywne działania prozdrowotne; [...] 6) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów szczególnych; <p>[...]</p>
2.	<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. z 2006 r. Nr 235 , poz.1703)</p>	<p>[...]</p> <p>§ 2. Nadzór pedagogiczny jest realizowany przez wykonywanie zadań i czynności określonych w art. 33 ustawy, w szczególności przez działalność diagnostyczno -oceniającą i wspomagającą, w procesie planowej i systematycznej współpracy organów sprawujących nadzór pedagogiczny, organów prowadzących szkoły i placówki, dyrektorów szkół i placówek oraz nauczycieli.</p> <p>§ 3.1. Działalność diagnostyczno - oceniająca obejmuje w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) systematyczne kontrolowanie przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 2) diagnozowanie działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek; 3) ocenianie działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek, w całości lub w wybranych zakresach, w szczególności określonych w art. 33 ust. 2 ustawy; <p>[...]</p> <p>§ 7.4. Przed zakończeniem każdego roku szkolnego</p>

	<p>dyrektor szkoły lub placówki przedstawia radzie pedagogicznej i radzie rodziców informację o realizacji planu nadzoru, o którym mowa w ust. 1, zawierającą:</p> <p>2) wnioski ze sprawowania nadzoru pedagogicznego, a w szczególności: [...] b) ocenę sytuacji wychowawczej oraz stanu opieki nad uczniami i wychowankami;</p> <p>3) podjęte działania wynikające z wniosków ze sprawowania nadzoru pedagogicznego wraz z informacją o ich skutkach.</p> <p>[...]</p>
--	---

9. Inne wybrane przepisy dotyczące zapewniania bezpieczeństwa na terenie szkoły

Problematyka bezpieczeństwa w szkole, z uwagi na swoją złożoność, jest również przedmiotem regulacji prawnych zawartych w innych przepisach prawa, które trudno jest skategoryzować w konkretnym przedziale prawodawstwa oświatowego. Charakter tych regulacji może również wpływać w większym lub mniejszym zakresie na zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w szkole.

Wprowadzenie monitoringu wizyjnego wejść do szkół i placówek

1	<p>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2007 r. w sprawie form i zakresu finansowego wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. Z 2007 r., Nr 163, poz. 1155)</p>	<p>§ 2. 1. Organom prowadzącym:</p> <p>1) publiczne szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne dla dzieci i młodzieży i zespoły tych szkół oraz szkoły i placówki artystyczne – liczące nie mniej niż 200 uczniów lub wychowanków,</p> <p>2) publiczne młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, bursy oraz szkoły przy zakładach poprawczych i szkołach przy schroniskach dla nieletnich, zwane dalej „szkołami i placówkami”, udziela się wsparcia finansowego ze środków budżetu państwa w zapewnianiu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki.</p> <p>2. Wsparcia finansowego o którym mowa w ust.1 udziela się z przeznaczeniem na:</p> <p>1) zakup i instalację w szkołach i placówkach zestawu do monitoringu wizyjnego [...]</p> <p>2) modernizację lub rozszerzenie działających w szkołach i placówkach urządzeń do monitoringu wizyjnego lub sieci do monitoringu wizyjnego [...]</p>
---	--	--

Zapewnienie nauczycielom ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych

2	Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.jedn., Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)	<p>Art. 12. 1. Nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania nie podlegają podporządkowaniu służbowemu określonego w innych przepisach prawnych dla mianowanych funkcjonariuszy państwowych.[...]</p> <p>Art. 63. Nauczyciel korzysta w związku z pełnieniem obowiązków służbowych z prawa do ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy państwowych. Organ prowadzący szkołę obowiązany jest z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.</p>
---	---	--

II. Wybrane przepisy prawa cywilnego odnoszące się do problematyki odpowiedzialności za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów

Prawo cywilne, jako zbiór norm prawnych, reguluje stosunki materialne i niematerialne każdego człowieka. Stosowanie przepisów prawa cywilnego w szkole jest związane przede wszystkim z ochroną dóbr osobistych (niematerialnych) człowieka oraz z odpowiedzialnością prawną nauczycieli, dyrektorów szkół za czyny własne i podległych ich nadzorowi uczniów. Niemalą rolę w działalności szkoły, zwłaszcza w procesie zarządzania mieniem szkoły, odgrywają przepisy związane z realizacją umów cywilnych. Jednakże problematyka ochrony dóbr osobistych i odpowiedzialności cywilnej ma zasadnicze i bezpośrednie przełożenie na kwestię bezpieczeństwa uczniów w szkole. Cywilnoprawna ochrona dóbr osobistych człowieka ściśle wiąże się z międzynarodową ochroną praw dziecka. Stanowi ona podstawę dla sformułowania odrębnej ochrony „praw małego człowieka”, niezmiernie ważnej z punktu widzenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Cywilistyczna ochrona prawna w stosunku do małoletniego ma niezwykle szeroki zakres. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego (art. 572) nakładają na każdego, a zwłaszcza na organa państwowe, wymiaru sprawiedliwości, administracji publicznej oraz placówki oświatowe i inne społeczne, zajmujące się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi, obowiązek powiadamiania sądu opiekuńczego o przypadkach łamania norm prawa cywilnego w odniesieniu do osób nie mogących osobiście wystąpić do sądu z powództwem cywilnym. Taka konstrukcja prawna służy przede wszystkim wzmocnieniu ochrony dóbr osobistych osób, które z powodu wieku lub stanu psychicznego nie są w stanie samodzielnie domagać się ochrony swoich praw cywilnych.

Ochrona dóbr osobistych i odpowiedzialność cywilna pracowników szkoły

1	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t. jedn., Dz. U z 2001 r. Nr 71, poz.733.)	<p>Art. 23. Dobra osobiste, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa</p>
---	--	---

		<p>cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.</p> <p>Art. 415. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.</p> <p>Art. 426. Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.</p> <p>Art. 427. Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru, albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonujących bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można. [...]</p>
2	Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 17 listopada 1964r. (Dz. U. z dnia 1 grudnia 1964 r. Nr 43 poz. 296 z późn. zmianami)	<p>Art. 572. §1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.</p> <p>§2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.</p>

III. Wybrane przepisy prawa karnego odnoszące się do problematyki odpowiedzialności za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów

Przepisy prawa karnego należą do tych, których osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo uczniów w szkole nie mogą ignorować gdyż podstawowym jego zadaniem jest ochrona obywateli i ich dóbr. Prawo karne ma chronić każdy podmiot (dziecko, osobę dorosłą, organy państwa i instytucje publiczne i prywatne) przed negatywnymi skutkami czynów zabronionych normą prawa karnego. Prawo, które chroni jest prawem zapewniającym bezpieczeństwo. Wiele czynów zabronionych (przestępstw) oraz wykroczeń, do których dochodzi w szkole, może naruszać bezpieczeństwo uczniów. Nieuchronność sankcji przewidzianych za czyny zabronione przepisami prawa karnego, ma przestrzegać i jednocześnie karać za zachowania zabronione przez obowiązujące prawo. Ich dotkliwość dotyczy każdego, kto prawo narusza i obowiązuje wszędzie gdzie prawo jest łamane, także w szkole.

Zamieszczone poniżej regulacje prawne dotyczą ogólnych zasad ponoszenia odpowiedzialności karnej, które w szkołach, placówkach oświatowych szczególnego

znaczenia nabierają w sytuacjach naruszenia obowiązku zapewniania bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, jak również uregulowanych prawnie obowiązków związanych z ujawnieniem (również na terenie szkoły) czynów mających znamiona czynów zabronionych przez przepisy prawa karnego.

Odpowiedzialność karna

1	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zmianami).	<p>Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. [...]</p> <p>Art. 10. § 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.</p> <p>§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148§ 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280*, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne. [...]</p> <p><i>* Jest to grupa przestępstw o wysokiej szkodliwości społecznej, np. zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem...</i></p> <p>Art. 207. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.[...]</p> <p>Art. 208. Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.</p> <p>Art. 210. §1. Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze</p>
---	---	--

		<p>pozbawienia wolności do lat 3.[...]</p> <p>Art. 239. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia postępowanie karne, pomagając sprawcy przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego uniknąć odpowiedzialności karnej, w szczególności kto sprawcę ukrywa, zacierając ślady przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego albo odbywa za skazanego karę, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. [...]</p> <p>Art. 240. § 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166 lub 252, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. [...]</p>
2	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)	<p>Art. 304. §1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję.</p> <p>§2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.</p>
3	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493)	<p>Art. 87a.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Wychowawca zatrudniony w placówce opiekuńczo-wychowawczej oskarżony o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy, w przemocy w rodzinie, zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków służbowych na czas trwania postępowania. 2) Dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej rozwiązuje stosunek pracy z wychowawcą, który został prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy.

4	Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 i Nr 58 z późn. zm.)	<p>Art.1. §1. 1. Przepisy ustawy stosuje się w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zapobiegania i zwalczania demoralizacji, 2) postępowania o czyny karalne – w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 17, 3) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych – w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21. [...] <p>Art.4. §1. Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekunów nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.</p> <p>§2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.</p> <p>§3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.[...]</p>
---	--	---

IV. Wybrane przepisy prawa pracy odnoszące się do problematyki zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, nauki, opieki i wychowania

Szkoła, placówka oświatowa jest miejscem, w którym zorganizowane są procesy edukacyjne. Jest to miejsce spełniające wszystkie kryteria zakładu pracy. Występuje w nim pracodawca, pracownicy i uczniowie. Obowiązują w nim przepisy prawa pracy, które regulują wszystkie aspekty funkcjonowania szkoły jako zakładu pracy, w tym kwestię bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, ochrony przeciwpożarowej i innych dotyczących organizacji procesu pracy. Wywiązywanie się z obowiązku przestrzegania zasad bhp przez wszystkich pracowników szkoły, warunkuje bezpieczeństwo zarówno samych pracowników, jak również

uczniów. Związek bezpiecznych i higienicznych warunków pracy pracowników szkoły z bezpieczeństwem przebywających na jej terenie uczniów, był kryterium doboru przepisów w poniższym zestawieniu.

Odpowiedzialność pracowników szkoły za bezpieczeństwo i higienę pracy/nauki w szkole

1	Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t. jedn. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.)	<p>Art. 15. Pracodawca jest obowiązany zapewnić pracownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy.</p> <p>Art. 207. § 1. Pracodawca ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy.</p> <p>§ 2. Pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników poprzez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. W szczególności pracodawca jest obowiązany:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy, 2) zapewniać przestrzeganie w zakładzie pracy przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, wydawać polecenia usunięcia uchybień w tym zakresie oraz kontrolować wykonanie tych poleceń, 3) zapewniać wykonanie nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy, 4) zapewniać wykonanie zaleceń społecznego inspektora pracy. <p>[...]</p> <p>Art. 210. § 1. W razie, gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracownika, albo gdy wykonywana przez niego praca grozi takim niebezpieczeństwem innym osobom, pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego.</p> <p>§ 2. Jeżeli powstrzymanie się od wykonywania pracy nie usuwa zagrożenia, o którym mowa w § 1, pracownik ma prawo oddalić się z miejsca zagrożenia, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego.</p> <p>[...]</p> <p>Art. 211. Przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy jest podstawowym</p>
---	---	---

		<p>obowiązkiem pracownika. W szczególności pracownik jest obowiązany:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) znać przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, brać udział w szkoleniu i instruktażu z tego zakresu oraz poddawać się wymagany egzaminom sprawdzającym, 2) wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosować się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych, 3) dbać o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu oraz o porządek i ład w miejscu pracy, 4) stosować środki ochrony zbiorowej, a także używać przydzielonych środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, zgodnie z ich przeznaczeniem, 5) poddawać się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim i stosować się do wskazań lekarskich, 6) niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego oraz ostrzec współpracowników, a także inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia o grożącym im niebezpieczeństwie, 7) współdziałać z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. <p>Art. 212. Osoba kierująca pracownikami jest obowiązana:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organizować stanowiska pracy zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, 2) dbać o sprawność środków ochrony indywidualnej oraz ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem, 3) organizować, przygotowywać i prowadzić prace, uwzględniając zabezpieczenie pracowników przed wypadkami przy pracy, chorobami zawodowymi i innymi chorobami związanymi z warunkami środowiska pracy, 4) dbać o bezpieczny i higieniczny stan pomieszczeń pracy i wyposażenia technicznego, a także o sprawność środków ochrony zbiorowej i ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem, 5) egzekwować przestrzeganie przez pracowników przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, 6) zapewniać wykonanie zaleceń lekarza
--	--	---

	<p>sprawującego opiekę zdrowotną nad pracownikami.</p> <p>Art. 214. § 1. Pracodawca jest obowiązany zapewniać pomieszczenia pracy odpowiednie do rodzaju wykonywanych prac i liczby zatrudnionych pracowników. [...]</p> <p>Art. 233. Pracodawca jest obowiązany zapewnić pracownikom odpowiednie urządzenia higieniczno-sanitarne oraz dostarczyć niezbędne środki higieny osobistej, a także zapewnić środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku.</p> <p>Art. 234. § 1. W razie wypadku przy pracy pracodawca jest obowiązany podjąć niezbędne działania eliminujące lub ograniczające zagrożenie, zapewnić udzielenie pierwszej pomocy osobom poszkodowanym i ustalenie w przewidzianym trybie okoliczności i przyczyn wypadku oraz zastosować odpowiednie środki zapobiegające podobnym wypadkom. [...]</p> <p>Art. 236. Pracodawca jest obowiązany systematycznie analizować przyczyny wypadków przy pracy, chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami środowiska pracy i na podstawie wyników tych analiz stosować właściwe środki zapobiegawcze.</p> <p>Art. 237³. § 1. Nie wolno dopuścić pracownika do pracy, do której wykonywania nie posiada on wymaganych kwalifikacji lub potrzebnych umiejętności, a także dostatecznej znajomości przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.</p> <p>§ 2. Pracodawca jest obowiązany zapewnić przeszkolenie pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przed dopuszczeniem go do pracy oraz prowadzenie okresowych szkoleń w tym zakresie. Szkolenie pracownika przed dopuszczeniem do pracy nie jest wymagane w przypadku podjęcia przez niego pracy na tym samym stanowisku pracy, które zajmował u danego pracodawcy bezpośrednio przed nawiązaniem z tym pracodawcą kolejnej umowy o pracę.</p> <p>§ 2¹. Pracodawca jest obowiązany odbyć szkolenie w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie niezbędnym do wykonywania ciężących na nim obowiązków. Szkolenie to powinno być okresowo</p>
--	--

		<p>powtarzane.</p> <p>Art. 237⁴. § 1. Pracodawca jest obowiązany zaznajamiać pracowników z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczącymi wykonywanych przez nich prac.</p> <p>§ 2. Pracodawca jest obowiązany wydawać szczegółowe instrukcje i wskazówki dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy.</p> <p>§ 3. Pracownik jest obowiązany potwierdzić na piśmie zapoznanie się z przepisami oraz zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy. [...]</p>
2	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003., Nr 6. poz.69).	<p>[...]</p> <p>§ 2. Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.</p> <p>[...]</p>
3	Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie książki kontroli sanitarnej (Dz. U. z 1985 r Nr 56, poz. 289	<p>§ 1. 1. Każdy zakład pracy (statek) jest obowiązany posiadać książkę kontroli sanitarnej.</p> <p>[...]</p>
4	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 169 poz. 1650 z późn. zm.)	<p>§ 3. Budynek i inne obiekty budowlane, w których znajdują się pomieszczenia pracy, powinny być zbudowane i utrzymywane zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach techniczno – budowlanych.</p> <p>§ 4. 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić na terenie zakładu pracy wykonane i oznakowane, zgodnie z Polskimi Normami i właściwymi przepisami, drogi komunikacyjne i transportowe, zwane dalej "drogami", drogi dla pieszych, zwane dalej "przejściami", i dojazdy pożarowe oraz utrzymywać je w stanie nie stwarzającym zagrożeń dla użytkowników. Drogi i przejścia oraz dojazdy pożarowe nie mogą prowadzić przez miejsca, w których występują zagrożenia dla ich użytkowników.</p> <p>[...]</p> <p>§ 9. 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić drogi ewakuacyjne ze wszystkich pomieszczeń obiektu</p>

		<p>budowlanego, w których mogą przebywać pracownicy, umożliwiające szybkie wydostanie się pracowników na otwartą przestrzeń. Drogi ewakuacyjne oraz dojścia do nich prowadzące nie mogą być zastawiane.</p> <p>2. Wymagania dla dróg ewakuacyjnych i warunki ewakuacji określają przepisy techniczno-budowlane i dotyczące ochrony przeciwpożarowej.</p>
5	<p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860 z późn. zm.)</p>	<p>§ 2. 1. Pracodawca zapewnia pracownikowi odbycie, odpowiedniego do rodzaju wykonywanej pracy, szkolenia, w tym przekazanie mu informacji i instrukcji dotyczących zajmowanego stanowiska pracy lub wykonywanej pracy.[...]</p> <p>§ 3. Szkolenie zapewnia uczestnikom: [...]</p> <p>3) nabycie umiejętności wykonywania pracy w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób, postępowania w sytuacjach awaryjnych oraz udzielenia pomocy osobie, która uległa wypadkowi.</p>
6	<p>Rozporządzenie Ministra i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (Dz. U. z 1998 r., Nr 148, poz. 973)</p>	<p>§ 4. Pracodawca jest obowiązany organizować stanowiska pracy z monitorami ekranowymi w taki sposób, aby spełniały one minimalne wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii, określone w załączniku do niniejszego rozporządzenia.</p> <p>§ 5. 1. Pracodawca jest obowiązany do przeprowadzania na stanowiskach pracy, wyposażonych w monitory ekranowe, oceny warunków pracy w aspekcie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organizacji stanowisk pracy, w tym rozmieszczenia elementów wyposażenia, w sposób zapewniający spełnienie wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy, 2) stanu elementów wyposażenia stanowisk pracy, zapewniającego bezpieczeństwo pracy, w tym ochronę przed porażeniem prądem elektrycznym, 3) obciążenia narządu wzroku oraz układu mięśniowo-szkieletowego pracowników, 4) obciążenia pracowników czynnikami fizycznymi, w tym szczególnie nieodpowiednim oświetleniem, 5) obciążenia psychicznego pracowników, wynikającego ze sposobu organizacji pracy.[...]

7	<p>Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2006 r., Nr 80, poz. 563)</p>	<p>§ 3. 1. Urządzenia przeciwpożarowe w obiekcie powinny być wykonane zgodnie z projektem uzgodnionym pod względem ochrony przeciwpożarowej przez rzeczoznawcę do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych, a warunkiem dopuszczenia do ich użytkowania jest przeprowadzenie odpowiednich dla danego urządzenia prób i badań, potwierdzających prawidłowość ich działania.[...]</p> <p>§ 4. [...]</p> <p>2. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy budynków oraz placów składowych i wiat, z wyjątkiem budynków mieszkalnych jednorodzinnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) utrzymują urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice w stanie pełnej sprawności technicznej i funkcjonalnej; 2) wyposażają obiekty, zgodnie z wymaganiami przepisów techniczno-budowlanych, w przeciwpożarowe wyłączniki prądu; 3) umieszczają w widocznych miejscach instrukcje postępowania na wypadek pożaru wraz z wykazem telefonów alarmowych; 4) oznakowują znakami zgodnymi z Polskimi Normami dotyczącymi znaków bezpieczeństwa: <ol style="list-style-type: none"> a) drogi ewakuacyjne (z wyłączeniem budynków mieszkalnych) oraz pomieszczenia, w których myśl przepisów techniczno-budowlanych wymagane są co najmniej dwa wyjścia ewakuacyjne, w sposób zapewniający dostarczenie informacji niezbędnych do ewakuacji, b) miejsca usytuowania urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic, c) miejsca usytuowania elementów sterujących urządzeniami przeciwpożarowymi, d) miejsca usytuowania przeciwpożarowych wyłączników prądu, kurków głównych instalacji gazowej oraz materiałów niebezpiecznych pożarowo, e) pomieszczenia, w których występują materiały niebezpieczne pożarowo, f) drabiny ewakuacyjne, rękawy ratownicze, pojemniki z maskami ucieczkowymi, miejsca zbiórki do ewakuacji, miejsca lokalizacji kluczy do wyjść ewakuacyjnych, g) dźwigi dla ekip ratowniczych (przeciwpożarowych), h) przeciwpożarowe zbiorniki wodne. <p>[...]</p> <p>§ 11. 1. Z każdego miejsca przeznaczonego na pobyt</p>
---	---	--

		<p>ludzi w obiekcie powinny być zapewnione odpowiednie warunki ewakuacji, zapewniające możliwość szybkiego i bezpiecznego opuszczenia strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także być zastosowane techniczne środki zabezpieczenia przeciwpożarowego, polegające na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zapewnieniu dostatecznej ilości i szerokości wyjść ewakuacyjnych; 2) zachowaniu dopuszczalnej długości, szerokości i wysokości przejść oraz dojść ewakuacyjnych; 3) zapewnieniu bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzieleniu dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń; 4) zabezpieczeniu przed zadymieniem wymienionych w przepisach techniczno - budowlanych dróg ewakuacyjnych, w tym: na stosowaniu urządzeń zapobiegających zadymieniu lub urządzeń i innych rozwiązań techniczno-budowlanych zapewniających usuwanie dymu; 5) zapewnieniu oświetlenia awaryjnego (bezpieczeństwa i ewakuacyjnego) oraz przeszkodowego w obiektach, w których jest ono niezbędne do ewakuacji ludzi; 6) zapewnieniu możliwości rozgłaszania sygnałów ostrzegawczych i komunikatów głosowych poprzez dźwiękowy system ostrzegawczy w budynkach, dla których jest on wymagany. <p>[...]</p>
--	--	---

Podsumowanie

Przedstawiony katalog aktów prawnych nie jest z zbiorem całościowym, ale z pewnością dość wyczerpująco opisuje zagadnienie i może stanowić materiał zarówno do poznawania prawa przez dyrektorów szkół, nauczycieli i innych pracowników szkół, jak i pełnego uświadomienia sobie złożoności, wielostronności zagadnienia – bezpieczeństwo uczniów w szkole.

*Intencją autorki było takie przygotowanie materiału edukacyjnego, aby czytelnik mógł z łatwością dotrzeć do nazwy aktu normatywnego, miejsca jego publikacji a także do treści konkretnych przepisów prawa odnoszących się, w przypadku tego opracowania, do sprawy odpowiedzialności za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w szkole/placówce oświatowej. Położenie, w niniejszej pracy, nacisku na przedstawienie źródeł prawa wynika z przekonania, że warto jest upowszechnić wśród kadr oświatowych, od dawna występujący w literaturze prawniczej pogląd, że **optymalną znajomość prawa wykazuje osoba, która posiada: ogólną znajomość mechanizmów działania prawa i sposobów docierania do wiedzy o prawie w razie potrzeby (ad hoc).***